

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 229/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

166/2008. (XII. 17.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ törteli lakos 2008. szeptember 22-én előterjesztett panaszát a 2008. december 17-én – dr. Kaltenbach Jenő elnök, testületi tag távollétében – megtartott zárt ülése alapján

á t t e s z i

az intézkedést foganatosító szerv, jelen esetben a Készenléti Rendőrség vezetőjéhez.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben alapjogot sértő intézkedésre nem került sor, mivel az alapjog korlátozása jogszerűen történt, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93.§-ának (2) bekezdése szerint a panasz áttételéről döntött.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos beadványában előadja, hogy 2008. szeptember 20-án a VI. kerületi Andrassy úton „közérdekű információ gyűjtése céljából” készített fényképfelvételeket, amikor három rendőr odalépett hozzá és közölték vele, hogy igazoltatják. A panaszos kérdéseket tett fel a rendőröknek az intézkedés céljáról és alpjáról, amelyre válaszolva a rendőrök célként rutinellenőrzésre hivatkoztak, viszont alapként nem jelöltek meg semmit. A panaszos álláspontja szerint ő nem adott okot „alapos gyanú semminemű felmerülésére”, ezért az intézkedés megtorló, megfélemlítő jellegéhez szerinte nem fér kétség.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyi adatait töröltük.

Az intézkedés során a XXXXX azonosító számmal rendelkező rendőr felírta és rádión ellenőrizte az adatait, míg a 07071 azonosító számmal rendelkező rendőr az eseményeket videokamerával rögzítette, illetve a XXXXX azonosító számmal rendelkező rendőr utasítására a panaszos személyi igazolványáról is felvételeket készített.

A panaszos véleménye szerint a rendőrök kimerítették a személyes adattal visszaélés bűncselekményét, ezért kéri, hogy a Testület vizsgálja ki a történeteket és tegye meg a szükséges intézkedéseket.

II.

A Testület a panaszügy felderítéséhez szükséges információk beszerzése érdekében megkereséssel fordult Budapest Rendőrfőkapitánya Rendészeti Helyetteséhez, aki arról nyújtott tájékoztatást, hogy a panaszolt intézkedést a Készenléti Rendőrség állományába tartozó rendőrök foganatosították, egyúttal megküldte a Testület megkeresését a Készenléti Rendőrség Parancsnokához. Ezt követően a Készenléti Rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátotta a S. P. r. százados, a Készenléti Rendőrség V. Bevetési Osztály osztályvezető-helyettese, illetve Sz. L. r. törm. jelentését, továbbá a panaszolt intézkedésről készült felvételt tartalmazó DVD-lemezt.

S. P. r. százados jelentésében előadja, hogy 2008. szeptember 20-án 12 órától 20 óráig a Készenléti Rendőrség V. Bevetési Osztály állománya csapatszolgálati feladatot látott el. Ennek keretén belül 18 óra 25 perctől 19 óra 51 percig tömegoszlatási feladatokban vettek részt, amelyet az Andrássy úton a Hősök tere irányába hajtottak végre. A jelentés tanúsága szerint az oszlatás 19 óra 30 perckor véget ért az Andrássy út – Eötvös utca kereszteződésénél, majd ezt követően az oszlató köteléket összevonták, és az alegységek a helyszínen maradtak egészen a gépjárműre szállításig. Ezalatt az idő alatt került sor a még helyszínen maradt, és a demonstrációban feltehetőleg részt vett személyek igazoltatására „annak érdekében, hogy a későbbi bűnügyi realizálások során esetlegesen beazonosíthatók legyenek”. Ennek során 19 óra 35 perckor Sz. L. r. törm. és Sz. B. r. ftörm. személyazonossága igazolására szólította fel a panaszt, akinek adatait igazoltató lapon rögzítették és a központon keresztül ellenőrizték. Az intézkedésről T. A. r. őrmester videofelvételt készített. Az intézkedést követően a panaszos elkérte Sz. L. r. törm. jelvénytűszámát, amit a rendőr a panaszosnak meg is adott.

Jelentésében megjegyzi, hogy az intézkedés során rögzített adatokat az igazoltató lapról felvitték a Robot Zsaru Neo rendszerbe, majd az igazoltató lapot megsemmisítették, míg az intézkedésről készült videofelvételt a hírügyleten adták le.

Az osztályvezető-helyettes hozzáfűzi továbbá, hogy álláspontja szerint beosztottai az intézkedéskor elrendelt fokozott ellenőrzésre tekintettel – az Rtv. 29., 30., 42. §-ai, továbbá a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 38. és 39. §-ai alapján – jog- és szakszerűen jártak el.

Sz. L. r. törm. jelentésében rögzíti, hogy a panaszban utalt helyen és időben – ahogyan az az osztályvezető-helyettes jelentésében is olvasható – csapatszolgálati feladatok ellátásában vett részt. Ennek során 19 óra 35 perckor kapta azt a feladatot, hogy igazoltassa az Andrássy út környékén tartózkodó „gyanús személyeket”, és ezen az alapon kezdeményezett intézkedést a panaszossal szemben. Hozzáfűzi, hogy az intézkedés során a panaszos kérte, hogy adja meg jelvéyszámát, aminek ő eleget is tett.

Az igazoltatásról készült videofelvétel szerint a panaszos igazoltatására 19 óra 30 perckor, tehát közvetlenül az osztatás végét követően került sor. Arra a kérdésre, hogy az igazoltatásnak mi a célja és alapja, az egyik intézkedő rendőr a felvétel szerint azt a választ adta, hogy „közrendvédelmi igazoltatás, körözött személyek kiszűrése”. A panaszosnak arra a kérdésére, hogy ezek szerint ő körözés alatt áll-e, a rendőr azt a választ adta, hogy nem tudja, és éppen ezért kell a panaszost igazoltatnia.

A Testület vizsgálatai körébe vonta a rendőrség honlapján a Budapesti Rendőr-főkapitányság által 2008. szeptember 19-én nyilvánosságra hozott közleményt, amelyben az illetékes hatóság felhívta az állampolgárok figyelmét arra, hogy szeptember 20-án a fővárosban négy kiemelt kockázatú demonstráció megtartására kerül sor, amelyeket a rendőrség kiemelt figyelemmel biztosít. A közleményben a hatóság tájékoztatást nyújtott továbbá a fokozott ellenőrzés elrendelésének tényéről, illetve az annak keretében várható rendőri fellépés módjáról is. A tájékoztatás szerint „a fokozott ellenőrzés bevezetésével lehetőség nyílik arra, hogy a gyanús, feltehetően bűncselekményt vagy szabálysértést elkövetni szándékozó személyeket a rendőrség igazoltatás alá vonjon. A BRFK mindent megtesz annak érdekében, hogy a fokozott ellenőrzés a békésen demonstrálókat és az állampolgárokat ne zavarja, célja kizárólag a jogsértő cselekmények megelőzése, illetve megakadályozása”.

A fokozott ellenőrzést elrendelő egyedi utasításban az szerepel, hogy a beosztott rendőri állománynak a közbiztonság fenntartásával kapcsolatos tevékenység keretében szűrőpróbaszerű igazoltatásokat és ruházat-, illetve csomagátvizsgálásokat kell végrehajtania.

III.

A Testület a rendelkezésére bocsátott és tudomására jutott adatok alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy a panaszolt esemény kapcsán a panaszost alapjogsérelem nem érte.

1. A Testület a rendelkezésre álló iratok alapján megállapította, hogy Budapest Rendőr-főkapitánya a kérdéses időpontra fokozott ellenőrzést rendelt el. Az is megállapítható volt, hogy az ellenőrzésről, annak okairól és lehetséges következményeiről a közvéleményt a rendőrség megfelelően tájékoztatta.

Tekintettel arra, hogy egymáshoz közeli helyszíneken ellentétes érzelmű csoportok tartottak rendezvényeket, és e csoportok között volt olyan is, amelynek a rendezvényei már korábban is erőszakos cselekményekbe torkolltak, a rendezvények helyszíneihez közeli területekre nézve a rendőrség – a Testület álláspontja szerint – indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

2. A panaszossal szemben foganatosított intézkedésekkel kapcsolatosan a Testület az alábbiak szerint foglalt állást.

Az Rtv. fokozott ellenőrzést szabályozó 30. §-a alapján „a Rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén [...] tartózkodókat igazoltathatja”.

A Szolgálati Szabályzat 39. §-a értelmében „a fokozott ellenőrzés összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatalóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott tartózkodókat igazoltatják”.

Megállapítható, hogy a jogszabályi háttér meglehetősen tág teret biztosít a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében az állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta „mögöttes felhatalmazást” jelent.

Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésével teljes mértékben megkerülhető az igazoltatás célhoz kötöttségének és megalapozottságának követelménye. Vizsgálható egyfelől, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másfelől az is, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e egyértelműen indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

A fokozott ellenőrzés elrendelésének feltételei a Testület szerint – a fent kifejtetteknek megfelelően – a rendezvényekkel érintett terület vonatkozásában fennálltak (márpedig a kérdéses igazoltatás ezen a területen belül történt).

A második kérdés eldöntése a panaszolt intézkedés egyedi körülményeinek vizsgálatát teszi szükségessé.

A panasszal érintett igazoltatásra néhány perccel azt követően került sor, hogy az adott helyszínen a jogellenesen viselkedő, különböző szabálysértéseket és bűncselekményeket (pl. rongálás) elkövető tömeget a rendőrség feloszlatta (a zavargók szeptember 20-án, a késő délután és az este folyamán – egyebek mellett – felgyújtottak egy rendőrautót, kukákat, padokat dobáltak az útra, leverték a tűzcsapokat, és az MTI

tudósításai szerint egy másik tüntetés hazafelé tartó résztvevőit is megtámadták – forrás: <http://index.hu/politika/belfold/chartapp0920/?p=3>).

Megállapítható tehát, hogy a jogellenes cselekményekkel való szoros térbeli és időbeli összefüggés folytán és a fokozott ellenőrzés elrendelésének okaira tekintettel még akkor sem tekinthető a panaszos igazoltatása indokolatlannak, ha azon kívül, hogy a panaszos a tömegosztatás befejezésének időpontjában az osztatás helyszínén tartózkodott, más nem mutatott arra, hogy ő a zavargásokban részt vett volna.

A rendőrségnek azon eljárását, hogy a zavargásokhoz közeli időpontban és helyszíneken igazoltatásokat végez, indokolják az elmúlt időszak tapasztalatai, amelyek szerint az ilyen jellegű jogellenes cselekmények résztvevőinek utólagos azonosítása jelentős nehézségekbe ütközik, márpedig a közrend és közbiztonság fenntartásának szempontjából nagyon fontos, hogy az ilyen magatartásokat hamar és következetesen kövesse felelősségre vonás.

Ezen túlmenően a panaszosnak megvolt a lehetősége arra, hogy a panaszban említett nap eseményeiről, a fokozott ellenőrzés elrendeléséről, illetve annak lehetséges következményeiről tájékozódjon, így tisztában kellett lennie azzal, hogy amennyiben a zavargások helyszínének közelében tartózkodik, az igazoltatására sor kerülhet.

3. Az igazoltatás foganatosítását érintő panaszt a fenti okokból a Testület nem találta megalapozottnak, ugyanakkor nem tartja aggálytalannak a panaszos tájékoztatásának módját.

Az intézkedő rendőr a Testület rendelkezésére bocsátott felvételen közrendvédelmi igazoltatásra és körözött személyek kiszűrésére hivatkozott. A rendőri jelentésben az szerepel, hogy az intézkedő rendőr az eligazítás során gyanús személyek igazoltatására kapott utasítást, a Bevetési Osztály osztályvezető-helyettese pedig a későbbi azonosíthatóság biztosítását jelölte meg az igazoltatások alapjaként. A fokozott ellenőrzést elrendelő utasítás a közbiztonság és közrend védelme érdekében rendelkezett úgy, hogy – többek között – a tömegrendezvények utóbiztosítása során szükséges a személyforgalom fokozott ellenőrzése, ezért a rendőri állományak szűrőpróbaszerű igazoltatásokat kell foganatosítania.

Amikor tehát az eljáró rendőr „közrendvédelmi” igazoltatásra hivatkozott, a fokozott ellenőrzést elrendelő utasítás tartalmával összhangban ugyan, de olyan módon jelölte meg az igazoltatás okát, amely igazi támpontot nem nyújt az intézkedés alá vont személynek az intézkedés okával kapcsolatban (és meg kell jegyezni azt is, hogy a körözött személyek kiszűrésével kapcsolatos tájékoztatásnak a Testület semmilyen valós alapját nem találta).

Az Rtv. 20. § (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles az intézkedés tényét és célját szóban közölni. A rendelkezés oka, hogy csak abban az esetben gyakorolható érdemben a panasztételi jog, ha az intézkedéssel

érintett személlyel az intézkedés okát olyan részletességgel közlik, amelynek alapján megfelelően meg tudja ítélni a vele szemben fogatosított intézkedés jogszerűségét.

A fokozott ellenőrzés keretében fogatosított igazoltatások során ez a kérdés különösen problematikus, mivel az igazoltatás alapját sokszor nem az egyedi körülmények, hanem pusztán a fokozott ellenőrzés hatályban léte jelenti (mint például jelen esetben, amikor az utasítás kifejezetten „szűrőpróbaszerű”, azaz véletlen kiválasztáson alapuló igazoltatásokat írt elő). Ennek következtében az igazoltatás tényleges – a szükségszerűség szempontjából megvizsgálható és panasz tárgyává tehető – alapját a fokozott ellenőrzést elrendelő utasítás indokolása határozza meg, amelynek ismerete az eljáró rendőrök részéről feltétlenül szükséges ahhoz, hogy fellépésük során az intézkedés alá vont személyeknek megfelelő tájékoztatást tudjanak nyújtani. (Ugyanakkor az is elképzelhető, hogy bizonyos esetekben – pl. bűnelkövető elfogása céljából elrendelt fokozott ellenőrzés esetén – a tájékoztatás az intézkedés célját veszélyeztetné.)

A fentiek-alapján a Testület nem állapított meg jogsértést, ugyanakkor a fokozott ellenőrzés kapcsán felmerült kérdések között jelezni fogja az országos rendőrfőkapitánynak, hogy szükséges a kérdésben egységes és az állampolgárok számára átlátható gyakorlatot kialakítani (pl. hogy az ilyen igazoltatások esetében az eljáró rendőrök utaljanak a fokozott ellenőrzés tényére, és annak alapját – ha az egyébként nem veszélyezteteti az intézkedés célját – jelöljék meg). Szükséges továbbá az eligazításokon a rendőrök figyelmét a megfelelő tájékoztatás megadásának kötelezettségére felhívni.

4. A panaszos panaszában sérelmezte azt is, hogy a rendőri intézkedés fogatosítása során a rendőrök az eseményekről és személyéről videofelvételt készítettek.

Az Rtv. vonatkozó, 42. §-ában foglalt rendelkezések szerint „a Rendőrség a rendőri intézkedéssel, illetve az ellátott szolgálati feladattal összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt (a továbbiakban: felvétel) készíthet”.

Jelen esetben, mivel a rendőri intézkedés jogszerűen történt, a felvétel készítésének, mint az előbbi intézkedést kísérő, ahhoz szorosan kapcsolódó, ugyanakkor az Rtv.-ben önállóan szabályozott intézkedésnek is fennálltak a jogszabályi követelményei. Ennek fényében a felvétel elkészítésével a rendőrök a panaszos álláspontjával ellentétben nem valósítottak meg személyes adattal visszaélést.

5. A panaszos elmondása szerint „közérdekű információ gyűjtése céljából” készített fényképfelvételeket. Álláspontja szerint ő nem adott okot „alapos gyanú semminemű felmerülésére”, ezért az intézkedés megtorló, megfélemlítő jellegéhez szerinte nem fér kétség.

Sem a rendőrség által megküldött iratok, sem a videofelvételek nem tartalmaztak utalást arra, hogy az intézkedés kiváltó okaként a panaszos fényképezése jelentőséggel bírt volna. Ezért ebben a kérdésben a Testület a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem tudott állást foglalni.

A Testület ugyanakkor utal korábbi, 120/2008. (X. 21.) számú állásfoglalására, amelyben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőri intézkedések dokumentálása önmagában semmilyen körülmények között nem törvénysértő, azt a rendőr nem tilthatja meg, és a fényképezés további intézkedésre sem ad alapot. Amennyiben a rendőr úgy ítéli meg, hogy a fényképezés személyiségi jogát sérti, akkor (magánemberként) természetesen igénybe veheti a személyiségi jogvédelem eszközeit, de ez nem lehet rendőri intézkedés jogalapja. Más a helyzet akkor, ha a dokumentálás oly módon történik, hogy az akadályozza a rendőri intézkedést. Ilyen esetben indokolt lehet az abbahagyásra történő felszólítás és annak megtagadása esetén a további rendőri intézkedés is szóba jöhet.

6. Fentiek alapján a Testület a panaszban foglaltakkal kapcsolatban jogsértést az intézkedő rendőrök részéről nem állapított meg, ezért a panasznak az intézkedést foganatosító szervhez való áttételéről döntött.

Budapest, 2008. december 17.

Dr. Juhász Imre sk.
elnökhelyettes, testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.
testületi tag

Dr. Féja András sk.
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf sk.
előadó testületi tag